

Gemeente Rotterdam
t.a.v. Afdeling Maatschappelijke
Ontwikkeling Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam

12 november 2020, Rotterdam

Betreft: advies naar aanleiding van informatieronde conceptvisie regionale jeugdhulp.

Geachte mevrouw [...],

U vroeg de Brede Raad 010 en Young010 om advies over de Regiovisie Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rotterdam 'Nabij en Passend'.

Young010 is de jongerenadviesraad van Rotterdam. Bestaande uit Rotterdamse jongeren in de leeftijd van 13 tot en met 23 jaar, adviseert Young010 gevraagd én ongevraagd – over wat er onder jongeren leeft en over wat zij belangrijk vinden.

De Brede Raad 010 adviseert gevraagd en ongevraagd het college van B&W over het sociaal domein. 26 vrijwilligers hebben een breed netwerk in de stad en adviseren vanuit ervaringsdeskundigheid of professionaliteit over de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Armoede- en Schuldenbeleid.

De Brede Raad 010 en Young010 hebben besloten de handen ineen te slaan en gezamenlijk advies uit te brengen over de Regiovisie. Dat hebben wij gedaan naar aanleiding van het gezamenlijke advies 'In Eigen Beheer' dat op 6 februari jl. uitkwam. Naast de input die wij voor dat advies ophaalden bij jongeren, baseren wij dit advies op andere ervaringen van Rotterdammers met de Jeugdhulp. De ervaringen van Rotterdammers zijn daarmee de basis van dit advies.

Na het lezen van de Regiovisie, de presentatie en de gezamenlijk discussie, zien wij als positieve aandachtspunten de inzet op vraagverheldering en de vermindering van stressfactoren. Uit de verhalen van jongeren en ouders van kinderen, komt naar voren dat zij zich geregeld niet gehoord voelen, zich angstig voelen en weinig vertrouwen hebben in de hulpverlening. Inzet daarop ondersteunen wij daarom van harte. Naast deze positieve noot, zien we kansen voor verbetering in de aansluiting van beleid op praktijk met de volgende vier adviezen over de Regiovisie:

1. Maak de zorg *persoonlijk*
2. Creëer *maatwerk*
3. Besteed aandacht aan de *overgang van zeventien naar achttien jaar*
4. Investeer in de rol van *casusregisseur*

Maak zorg persoonlijk

“Toen ik voor de eerste keer bij een hulpverlener kwam, vulde zij voor mij in wat ik nodig had. Ze vroeg me niks. En dat gebeurde alle daaropvolgende keren ook. Ik wilde dat ik mijn ei kwijt kon. Dat vond ik het allerbelangrijkste. En dat mij gevraagd werd, wat ik nodig had. Dat er interesse werd getoond in mij.”

Jongeren geven aan dat het voor hen het allerbelangrijkste is, dat zij als vertrekpunt worden genomen als hulpverlening wordt opgestart. Zij verwachten dat een hulpverlener vragen over wat belangrijk is voor een jongere als uitgangspunt neemt, in plaats van de zorg die geleverd kan worden. Roep vanuit jongeren is dan ook: investeer in het contact, zodat hulpverlening baat heeft. Daarbij is een connectie tussen hulpverlener en jongere belangrijk. In het leven van jongeren speelt meer dan alleen het probleem waar iemand mee komt. Jongeren hebben ook interesses, hobby's, dromen. Door daarbij aan te sluiten, wordt de zorg persoonlijker.

Ook in het advies 'In Eigen Beheer' kwam dit knelpunt naar voren. Noodkreet toen was: luister naar mij. Mensen hebben niet het gevoel dat er echt geluisterd wordt, terwijl Rotterdammers wel het idee hebben dat zij zelf het beste kunnen aangeven wat zij nodig hebben. Dit valt samen met de behoefte regie te hebben en te houden over het eigen leven. Wanneer je met een hulpvraag naar de gemeente gaat en deze vervolgens invult wat je nodig hebt, voelen mensen zich niet meer zelfredzaam. Het kan zelfs een barrière zijn om hulp te ontvangen.

Wij adviseren:

- Stel jongeren en kinderen met een ondersteuningsbehoefte centraal en laat de inrichting en uitwerking van de Regiovisie hierop aansluiten in plaats van andersom.

Maak de zorg persoonlijk door te vertrekken vanuit wat belangrijk is voor de jongeren of kinderen. Maak aansluiting, zodat jongeren zich gehoord voelen en vertrouwen krijgen in het ondersteuningstraject. Creëer hiervoor ruimte bij zorgprofessionals om de persoonlijke aanpak te borgen.

Wij vinden het positief dat de Regiovisie sterk inzet op de vraagverheldering. In het advies ‘In Eigen Beheer’ benadrukten wij het belang van een goede vraagverheldering. Wij adviseerden dat ‘luisteren naar de behoefte van de cliënt centraal staat’ in de werkwijze van de medewerkers die bij het contact met cliënten betrokken zijn, op te nemen. En medewerkers te trainen om daadwerkelijk te luisteren naar de vraag achter de vraag en niet in te vullen voor de cliënt. Wij vinden de focus op een goede vraagverheldering een positieve ontwikkeling.

Jongeren geven daarbij aan, dat zij zich soms niet goed voorbereid voelen op gesprekken met hulpverleners. Dat geldt zeker voor gesprekken met het Jeugdbeschermingsplein:

“Ik kwam in een videovergadering met allemaal mensen die ik nog nooit gezien had en die allemaal een mening over mij hadden. Ik voelde me overdonderd.”

Waar de cliënt niet zelf een hulpvraag kan definiëren, of extra voorbereiding of ondersteuning daarin kan gebruiken, kan onafhankelijke cliëntondersteuning behulpzaam zijn. Daarom herhalen wij ons advies uit ‘In Eigen Beheer’:

- Maak (onafhankelijke) cliëntondersteuning beschikbaar bij alle toegangsloketten van de gemeente. Met onafhankelijke cliëntondersteuning wordt geborgd dat de vraag (en mogelijke beperking) van Rotterdammers centraal staat en dit bevordert de zelfredzaamheid.

Creëer maatwerk

Elke jongere is uniek. De standaardzorg is niet altijd de beste zorg. Aansluitend op de persoonlijke benadering, vinden wij het belangrijk dat passende zorg wordt gegeven. De ervaringen van jongeren leren dat dit niet altijd het geval is. Vaak werd bij hen zorg ingezet, die niet (volledig) paste bij hun hulpvraag. Ook hier is goede begeleiding van de jongere, bijvoorbeeld in de vorm van onafhankelijke cliëntondersteuning, van belang.

“Ik wilde echt niet naar die moeder en kind plek. Ik heb een trauma opgelopen, maar ik voelde me daarin niet serieus genomen. Ik kreeg de keus: of ik moest er heen, óf mijn kindje zou worden afgenomen. Het had mij veel meer geholpen als ik naar een plek kon en zorg kon krijgen waar ik me veilig voelde.”

Door middel van een persoonsgebonden budget (Pgb) kan in sommige gevallen beter maatwerk worden gegeven, in de vorm van formele of informele hulp. Op dit moment wordt het gros van de zorg geleverd door grote partijen. Door het Pgb ruimer beschikbaar te stellen, kunnen kleinere partijen in de wijk, dicht bij school en gezin, het maatwerk leveren dat voor Rotterdammers zo belangrijk is. Daarmee is meer keuzevrijheid – en dus maatwerk – geborgd.

“Toen ik een Pgb aanvraag, omdat een kleinere aanbieder zorg bood die beter aansloot bij de ondersteuningsbehoefte van mijn zoon, reageerde het wijkteam afwijzend. Ik voelde me net een bedelaar om de zorg te krijgen die mijn zoon nodig had.”

- Creëer meer ruimte voor maatwerk. Draag zorg voor keuzevrijheid in zorg, ook als dat de keuze voor een Pgb (binnen de mogelijkheden) betreft. Sluit aan op wat de jeugdige *nodig* heeft.

Besteed aandacht aan de overgang van zeventien naar achttien jaar

“Ik ben net achttien geworden. En dan ben je volwassen.

Maar er komt zoveel op me af. Ik weet nog helemaal niet wat ik wil.”

“Als je achttien wordt, dan word je geacht voor jezelf te kunnen zorgen.

Je kunt er niet van uitgaan dat iemand dat zomaar kan. Ik ken jongeren die dan juist op straat belanden. En zelf trekken ze niet aan de bel. Dan ben je ze kwijt.”

In het advies ‘In Eigen Beheer’ besteedden wij uitgebreid aandacht aan de overgang van zeventien naar achttien jaar. Wij omschreven daar volwassen worden niet als moment, maar als *proces*. Een geleidelijke(re) overgang is voor jongeren van belang. We vinden het belangrijk dat in de Regiovisie aandacht wordt besteed aan deze overgang, omdat het voor jongeren bepalend kan zijn voor hoe hun verdere leven verloopt. Een mentor, buddy of ervaringsdeskundige kan hierin helpen. Wij herhalen onze eerdere adviezen uit ‘In Eigen Beheer’:

- We moeten af van het idee dat een jongere spontaan volwassen is wanneer hij of zij 18 jaar wordt en volwassen worden als een proces zien in plaats van een momentopname.
- Jongeren met een achtergrond in de jeugdzorg die de stap nemen om om hulp te vragen, moeten ongeacht de vraag op korte termijn een hulpverlener te spreken krijgen. Wij stellen voor om de leeftijd voor deze laagdrempelige ingang op te rekken tot 27 jaar.

- Wij adviseren een vaste mentor toe te wijzen op het moment dat een jongere in beeld komt bij Jeugdzorg. Een jongere moet deze ook zelf kunnen inbrengen.
- Zorg dat de basis op orde is: dit gaat over huisvesting, financiën en scholing en/of werk.

Investeer in de rol van casusregisseur

“Ik heb zo veel hulpverleners gezien en gesproken. Ik zie door de bomen het bos niet meer.”

Al langer gehoord signaal is de hoeveelheid aan hulpverleners rondom kinderen en jongeren. De Jeugdwet zou daar verandering in aan moeten brengen met het concept ‘1 gezin, 1 plan, 1 regisseur’. Een casusregisseur die de samenwerking coördineert en het aanspreekpunt voor ouders van kinderen/jongeren is. Dat blijkt nog altijd niet soepel te verlopen. De Brede Raad 010 besteedde begin 2019 aandacht aan dit onderwerp in haar advies over casusregie. Veelgehoord signaal was toen dat er onduidelijkheid was over wie wanneer casusregie had en wat deze inhoudt.

“Het is voor mij onduidelijk wat casusregie inhoudt en wie de regie heeft. Doel van ‘één gezin, één regisseur, één plan’ was juist dat er duidelijkheid zou komen. Het overleg tussen hulpverleners over wie wat precies doet is er niet. De ruimte zorgt voor problemen. Casusregie kan alles zijn.”

Extra knelpunt is dat de casusregie vaak bij wijkteammedewerkers belegd is, die gedetacheerd zijn vanuit hun moederorganisatie. Daardoor vinden soms doorverwijzingen plaats naar de moederorganisatie, terwijl daar een wachtlijst voor is.

De onduidelijkheid die bij professionals heerst, heeft effect op gezinnen. Gevolg voor hen is, dat zij niet één contactpersoon hebben, waarvan alle betrokken hulpverleners weten dat diegene de regie heeft. In plaats van nog maar één keer hun verhaal te hoeven doen – het beoogde idee van de gemeente – hebben zij juist het idee aan iedereen elke keer opnieuw hun verhaal te moeten doen. Daarnaast heeft onduidelijkheid over casusregie een direct effect op de samenwerking tussen hulpverleners. Bij de uitvoering van casusregie is het belangrijk dat voor iedereen duidelijk is wie, wat, wanneer doet en dat een positieve, stimulerende houding naar ouders en kinderen wordt toegepast.

Daarom herhalen wij het advies dat wij eerder gaven over casusregie, omdat duidelijkheid bij hulpverleners én zorgvragers de start is van effectieve ondersteuning.

- Wij adviseren de gemeente Rotterdam een heldere definitie van casusregie vast te leggen in samenwerking met professionals en deze met alle betrokken partijen te communiceren en hanteren. Positioneer de casusregisseurs daarbij in de wijk, dicht bij de mensen.

Samen met dit advies sturen wij u graag het gezamenlijke advies “In Eigen Beheer” van de Brede Raad 010 en Young010. Wij hopen met deze adviezen een bijdrage te hebben geleverd aan de Regiovisie ‘Nabij en Passend’.

Met vriendelijke groet,

Koen van Dijk

Directeur-voorzitter Brede Raad 010

Chaimae Fadis

Voorzitter Young010